

УДК 658:001.8(477)

DOI: 10.18524/2413-9998/2020.2(45).201419

Е. А. Кузнєцов,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та інновацій
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: edkuznietsov@gmail.com

З. В. Кузнєцова,

кандидат юридичний наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права та правосуддя
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: zoya.kuznietsova@gmail.com

ПРОФЕСІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ БАЗОВИХ ПРИНЦИПІВ ЛІБЕРТАРІАНСТВА

У статті розглядаються проблеми розвитку професійного менеджменту в системі базових принципів лібертаріанства. Визначається необхідність розвитку професійного менеджменту і забезпечення його інноваційної динаміки. Аналізуються ключові ідеї лібертаріанства і їх вплив на розвиток системи управління. Приводиться характеристика базових принципів лібертаріанства з визначенням особливостей кожного принципу і особливостей їх управлінського супроводу. Розглядається необхідність дослідження і управлінського використання принципів лібертаріанства. Доказується важливість розвитку інноваційної економіки і адекватних процесів її управлінського супроводу. Проводиться аналіз системної якості професійної системи менеджменту в контексті принципів лібертаріанства. Визначаються особливості ефективності і результативності управлінської праці. Звертається увага на необхідність спеціалізованої професійної підготовки управлінських кадрів державних інституцій. Показана важливість реальної дії принципів лібертаріанства: індивідуальність, свобода, добросовісність виробництва. Особлива увага приділяється лібертаріанському підходу до встановлення миру. Звертається увага на причини розвитку лібертаріанських ідей в сучасному українському суспільстві. Пропонується певний спектр дій щодо професіоналізації управлінської діяльності в Україні. Розглядаються особливості і причини формування етатистського консенсусу і реакція лібертаріанства. Звертається увага на необхідність подальшого вивчення лібертаріанства з метою залучення його ідей до реформаторської діяльності в Україні.

Ключові слова: професійний менеджмент; якість управлінської діяльності; ефективність і результативність менеджменту; лібертаріанство; ключові ідеї лібертаріанства; базові принципи лібертаріанства; інноваційна динаміка менеджменту; процеси адаптації менеджменту; етатистський консенсус; обмежений уряд; індивідуалізм і свобода; лібертаріанська держава; інноваційна економіка; розвиток суспільства.

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку України досить наполегливо і часто звертається увага на необхідність професійної підготовки управлінських кадрів. Ми усі зараз знаходимося в такій реальності, яка потребує наших виважених професійних дій майже в усьому, що складає систему потреб формування і розвитку майбутнього інноваційного суспільства. Особлива увага приділяється професійній якості сучасної управлінської діяльності як в системі бізнесу, так і в системі державного управління. Політична діяльність також потребує якісної системи менеджменту. Суспільство щоразу не може виявляти поблажливість до безвідповідальності управлінських кадрів за результати їх професійної діяльності, хоча і саме суспільство не менше несе відповідальність за такий стан речей. Велика проблема виникає і в тому, що такі недолугі управлінці не тільки не вміють якісно працювати, але вони досить часто зовсім не здатні до спеціалізованого професійного навчання та, навіть, не знають і не хочуть знати реальних кордонів своєї некомпетентності. Великий гріх перед народом – дати словами надію, але при цьому не вміти і не знати як це досягти. Виникає питання, – або суспільство є неспроможним підготувати і доручити саме підготовленим управлінцям займатися управлінською діяльністю, або самі управлінці ні в що не ставлять свій народ і користуються його певною безвідповідальністю і пасивністю. Скоріше всього існують ці дві ситуації одночасно і, можливо, ще багато інших існує проблем, які спотворюють принципи професійної відповідальності і культури менеджменту. Така диспозиція професійного менеджменту у владі стає реальною перешкодою до інноваційного розвитку сучасного суспільства. Владу не люблять, їй не довіряють, її критикують, але разом з тим, терплять. А все тому, що влада завжди віддзеркалює реальний потенціал свого народу і рівень розвитку суспільства, а оскільки саме народ певним чином голосує на періодичних виборах і тому повинен нести також відповідальність за свій вибір. Як у бідній країні не може бути багатих університетів, так і у слабкої інтелектуальної спільноти людей не може бути професійного і компетентного керівництва.

Кожен учасник управлінського процесу може думати про себе з певною величиною, бути по-своєму амбіційним і неповторним, але, на жаль, все це не більше ніж професійна ілюзія. Особливо потребує уваги той факт, що постійна професійна ілюзія щодо правдивого досягнення ефективності та результативності управлінської діяльності набагато гірша, ніж, власне, незнання самої професійної системи менеджменту. Такий стан речей необхідно негайно змінювати, не даючи ніяких шансів для діяльності такої «управлінської еліти», яка живе ілюзіями своїх неперевершених управлінських здібностей. Лібертаріанство дає деякі відповіді на такі проблеми і допомагає суспільству визначитися в певних практичних діях, які можуть дати нові орієнтири для розвитку науки, аналітики і практики професійної системи менеджменту.

Також важливо визначити роль певних державних інституцій, які вже на протязі довгого часу не дають потрібної результативності для соціально-економічного розвитку та постійно створюють конфлікт інтересів і не працюють для реалізації заявленої мети – створення суспільних благ для людей. Цей факт є настільки очевидним, що, навіть, не потребує доказів, а лише готує до думки, що діяльність державних органів потребує радикальної трансформації і визначення нових критеріїв їх управлінської результативності. На думку Ф. Фукуями потрібна «політична система, яка підтримує баланс між державою, правом і підзвітністю, практично і морально обов'язкова для будь-якого суспільства. Всім суспільствам потрібна держава, здатна сконцентрувати достатньо сили, щоб захистити себе від зовнішніх та внутрішніх загроз і забезпечити виконання загально визнаних законів. Усі суспільства повинні за допомогою законів встановити порядок використання влади та забезпечити їх безособове застосування щодо всіх громадян, не допускаючи жодних винятків для вузьких привілейованих кіл. При цьому державна влада повинна не тільки реагувати на запити еліт та груп, представлених в урядових структурах, а й служити інтересам суспільства загалом. Потрібні також мирні механізми розв'язання конфліктів, які неминуче виникають у плюралістичних суспільствах» [15, с. 45]. Також на пе-

реконання Ф. Фукуяма поява цих трьох груп інститутів (держава, право, підзвітність) – це є універсальний імператив, який актуалізується в процесі розвитку всіх людських суспільств.

Сьогодні досить поширеною у світі є думка, що на передові позиції формування і розвитку сучасного інноваційного суспільства можуть вивести стратегічні ідеї лібертаріанства [2; 4; 10, с. 35–42]. Для України це також має певну особливість і перспективу для подальшого розвитку. Так, як зазначає український дослідник лібертаріанства В. Золотарьов, що «Україна має відмінні умови для того, щоб стати «першою лібертаріанською країною». Тут дуже сильний індивідуалізм і дуже високою є недовіра до держави. У нас непоганий рівень самоорганізації, про що говорять два Майдани, волонтерство та добровольчий рух. Україна, на щастя, не є членом ЄС і не сильно обмежена міжнародними домовленостями у виборі внутрішньої політики. Українці чітко ототожнюють загрозу своєму добробуту з чиновниками. Їх поведінка явно демонструє ідею того, що чим менше чиновники втручаються в наше життя, тим краще. Для того, щоб зробити свою країну процвітаючою, українцям просто потрібно усвідомити власну поведінку і перестати лицемірити з приводу «держави» і «загального блага». Коли критично значна частина українців зробить це, ми прокинемося в іншій країні» [2, с. 15–16]. В таких обставинах виникає багато різних проблем щодо впливу лібертаріанства на розвиток професійної системи менеджменту. А саме, яким чином професійний менеджмент може вписатися в базові ідеї розвитку лібертаріанства в Україні, яка повинна пройти внутрішню трансформацію професійної системи менеджменту [7, с. 29–31]. В той же час, необхідні дослідження щодо створення попередніх умов для часткового чи повного впровадження ідей лібертаріанства і наскільки дана ідеологія може трансформувати реальні механізми управлінського супроводу сучасних процесів розвитку організацій і суспільства в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження базових ідей і проблем розвитку лібертаріанства сьогодні є досить актуальним завданням для багатьох авторів, які, в більшості

випадків, і самі є її активними прихильниками. Насамперед, це Д. Боуз [4], Н. Мойзес [12], М. Фрідман [10], Ф. Фукуяма [15]. Серед українських дослідників лібертаріанства важливо зазначити В. Золотарьова, С. Башлакова, В. Хохлова [2], які показали деякі особливості впровадження ідей лібертаріанства для України. В той же час, поки незначна кількість дослідників розглядають впровадження базових принципів лібертаріанства в контексті розвитку професійної системи менеджменту. А це є досить важливим питанням для суспільства в контексті подальшого розвитку процесів четвертої промислової революції і « нової нормальності » професійної системи менеджменту [1; 2; 6].

Мета статті. Визначити особливості інноваційної динаміки системи професійного менеджменту з позицій впровадження і використання базових принципів лібертаріанства в розвитку окремих організацій (груп людей) та інноваційного суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історичний розвиток багатьох держав показує, що, які б не були особливості розвитку конкретної країни, майже завжди менш розвинуті країни намагаються впроваджувати технології соціально-економічного розвитку більш розвинутих країн світу. Передові країни світу стають певним взірцем політичного, технологічного, соціально-економічного розвитку для країн, які тільки намагаються використувати цей цивілізаційний досвід. Однак, саме розвинуті країни світу першими починають досліджувати нові теорії, механізми і процеси, які формують нову картину інноваційного розвитку всього світу. Все це потребує розробки нових підходів до розвитку професійної системи менеджменту, яка повинна забезпечувати якісний (ефективний і результативний) управлінський супровід (механізм) практичної реалізації усіх напрямків і сфер інноваційного зростання сучасного суспільства. Наприклад, США – в цілому вільна і процвітаюча країна, навіщо потрібна якась нова філософія правління. Хіба там погано жити при існуючій системі? Але далеко не все, уже існуюче, формує стратегічні можливості для необхідного розвитку. Так, відомий американський до-

слідник лібертаріанства Д. Боуз називає три причини, за якими на початку XXI століття лібертаріанство може стати правильним вибором для США [4, с. 12–13].

По-перше. Ми навіть близько не підійшли до того процвітання, яке могло б мати місце. У світі глобальних ринків і прискорення технологічних змін ми не повинні рости темпами сорокарічної давності – ми повинні рости швидше. Більшою мірою покладаючись на ринки та індивідуальне підприємництво, ми забезпечували б більш високий рівень добробуту всім нам, що особливо важливо для тих, хто сьогодні знедолений.

По-друге. На думку американського суспільства (більше 52 % опитаних) наш уряд став занадто могутнім і вже починає становити загрозу нашій свободі. Уряд збирає занадто багато податків, занадто активно займається регулюванням і втручається куди не слід. Частішають спроби уряду забрати приватну власність без судового розгляду. Дані обставини змушують побоюватися такого уряду, який вийшов з під контролю, і це нагадує суспільству про необхідність відновити жорсткі обмеження влади.

По-третє. В мінливому світі, де кожна людина буде мати безпрецедентний доступ до інформації, централізована бюрократія і примусові правила просто не зможуть встигати за реальною економікою. Існування світових ринків капіталу означає, що інвестори не залишаться заручниками національних урядів та їх податкових систем з надмірно високими ставками оподаткування. Розвиток телекомунікацій призведе до того, що все більше і більше працівників також отримають можливість сховатися від високих податків і інших намірів нав'язливого уряду. У XXI столітті процвітатимуть країни, які активно залучають продуктивних людей. У безмежне майбутнє можна потрапити, тільки маючи обмежений уряд.

Таким чином, Д. Боуз пов'язує майбутній розвиток глобалізованої інноваційної економіки з необхідністю використання лібертаріанства, як головної парадигми розвитку цифрового суспільства, і що важливо, – в глобальному вимірі з певною диференціацією політичної і соціально-економічної активності майже усіх

держав світу. Д. Боуз пояснює, «чому відродження лібертаріанства відбувається саме зараз? Основна причина в тому, що в ХХ столітті були випробувані усі альтернативи лібертаріанства – фашизм, комунізм, соціалізм, держава всезагального добробуту, – і жодна з них не змогла забезпечити мир, процвітання і свободу» [4, с. 14]. Масштабні трансформації, які потребують усі країни світу, не були підкріплені якісним управлінським супроводом (менеджментом), а тому потерпіли крах, або затягнулись в часі і в пошуках реальної позитивної для суспільства кінцевої результативності. Фактично «нездатність західних держав виконати свої обіцянки забезпечити процвітання, безпеку і соціальну справедливість укупі з безуспішними спробами реформ призвела в усіх країнах Заходу до глибокого розчарування в політиках» [4, с. 19]. Все це в повній мірі стосується і України. Професійна неспроможність управлінців усіх рівнів і сфер діяльності вирішувати стратегічні і тактичні питання соціально-економічного розвитку українського суспільства досягла уже критичної точки, яку, у певному сенсі, варто назвати «точкою управлінського безглуздя», коли на самі важливі функціональні напрямки управлінської діяльності призначаються абсолютно не підготовлені, але з великими особистими амбіціями кандидати у більшості з політичного середовища, а не професійного. Особливо це стосується уряду і його різноманітних структурних організацій. Саме в таких структурах професійний менеджмент повинен бути на самому високому якісному рівні розвитку з позицій ефективності (професійний потенціал вищого гатунку) і результативності (практична реалізація стратегічних і тактичних цілей). Управлінський кадровий потенціал держави необхідно спочатку підготувати, а потім системно навчати на протязі усієї управлінської кар'єри. Необхідна системна політика підготовки і використання управлінських кадрів та високий рівень розуміння стосовно розвитку процесу професіоналізації управлінської діяльності, як основи соціально-економічного зростання інноваційного суспільства.

Історичний досвід формування лібертаріанства пов'язаний з цілою низкою фундаментальних досліджень відомих вчених і

мислителів, які на протязі досить великого періоду часу сформу- вали його базові ідеї. Визначимо деякі співвідношення цих ба- зових ідей і характерних особливостей розвитку професійного менеджменту (табл. 1).

Таблиця 1

Базові ідеї лібертаріанства і професійного менеджменту

Представник	Базова ідея лібертаріанства	Базова ідея менеджменту
Леонард Рід (1898–1983)	Соціалізм чудово перерозподіляє багатство, але він абсолютно нездатний створювати багатство	Якісний управлінський супровід процесів створення матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей інноваційного суспільства
Фредерік Бастіа (1801–1850)	Протекціонізм жертвує споживачем заради виробника, тобто метою заради засобів	Повна реалізація управлінського процесу щодо пріоритетного задоволення споживачів інноваційним продуктом найкращого гатунку

продовження Таблиці 1

Лао-Цзи (601–533 до н.е)	Вільного можна підкорити, не можна виправити. Адже неможливо вдосконалити море або вітер	Підтримка розвитку професійної свободи, інноваційного мислення і технологічно визначеної креативної діяльності професійного менеджменту
Людвіг фон Мізес (1881–1973)	Тільки індивіди діють	Розвиток індивідуальності в професійній діяльності управлінських кадрів, системне визначення критеріїв особистих якостей менеджерів нової формації
Джон Локк (1632–1704)	Всі люди створені рівними і незалежними. Ніхто не може завдавати шкоди життю, здоров'ю, свободі і власності іншого	Необхідна якість управлінської діяльності щодо абсолютної підтримки і збереження вказаних процесів суспільного життя

продовження Таблиці 1

Фрідріх Хайек (1899–1982)	Соціальні інститути не є результатом наших намірів	Управлінський супровід процесу створення соціальних інституцій, які створюються і функціонують завдяки народній правосвідомості, а не волі правителів
Франц Оппенгеймер (1864–1943)	Я стверджую, що існує два принципово протилежних способів придбання багатства – «політичні методи» за допомогою примусу і «економічні методи» за допомогою мирного обміну. Держава є організацією політичних методів	Управлінські гарантії підтримки процесу з використанням економічних методів створення і придбання багатства
Мюррей Ротбард (1926–1995)	Податки – це грабіж, причому відкритий і відвертий грабіж в масштабах, які не снилися жодному злочинцеві	Якісний управлінський супровід процесу диференціації податкової системи щодо чіткого визначення каналів надходження податків у державні інституції і контроль за їх правильним використанням

Джерело: сформовано авторами на основі [2, с. 7-16; 4, с. 39-73].

Зважаючи на вищезазначене важливо звернути увагу на категорію, яка характеризує систему державного правління з позиції домінування влади держави.

Етатизм, статизм (від фр. *État* або англ. *State* – держава) – напрям політичної думки, який розглядає державу як найвищий результат і мету суспільного розвитку. Лібертаріанство виникло як спроба відродити лібералізм в рамках етатистського консенсусу, що з неминучістю призвело до виходу лібертаріанства за рамки цього консенсусу.

Практика розвитку багатьох держав світу показує, що «лібертаріанська держава» в повному сенсі цього поняття поки що не з'явилася. «Після другої світової війни перемогла ліберальна версія етатистського консенсусу. Вона полягає в тому, що природне право охороняється писаною конституцією, яка захищає основні права, свободу контрактів, недоторканість особи і прав власності. Держава забезпечує однакові для всіх закони і їх виконання, суверенітет народу реалізується через регулярні вибори, владу можна змінити і вона відображає волю більшості. Всі політичні ідеології поділяли цей консенсус. Навіть радикали не зазіхали на його основи» [2, с. 14].

Як відмічає далі В. Золотарьов: «лібертаріанство протистоїть не якійсь окремішій ідеології, а «етатистського консенсусу» в цілому. Для лібертаріанства «політичний спектр» є не більше ніж фікція. Політичні ідеології розташовуються на одній прямій, крайньою справа є лібертаріанство, крайньою зліва, тобто самою етатистською, є комунізм. Все інше – лише версії етатизму, різного ступеня жорсткості» [2, с. 14–15].

Однак, необхідно зазначити, що в управлінській діяльності прийняття крайніх позицій є питанням досить спірним, завжди цінувалось в менеджменті почуття міри, пропорції та пошук необхідного компромісу. Крайні позиції в системі прийняття управлінських рішень, особливо в сучасних умовах інноваційного розвитку, не є ефективними і результативними, оскільки кожне інтелектуальне і високопрофесійне середовище потребує, в більшості випадків, прийняття саме компромісних рішень.

Розглянемо зв'язок професійного менеджменту з базовими принципами лібертаріанства на основі порівняльного аналізу, що

представлений в табл. 2. Головною ідеєю такого аналізу є можливість форматування певних управлінських компетенцій у відповідності до кожного базового принципу лібертаріанства. Лібертаріанська перспектива розвитку професійного менеджменту у XXI столітті є досить продуктивним завданням, оскільки розглядаються нові технології управлінської діяльності, які співзвучні розвитку процесів четвертої промислової революції і епохи сингулярності [3, с. 17–20, 136–145]. Крім того, ведеться активний пошук нових ідей щодо розвитку професійної системи менеджменту, управлінської науки і освіти, процесів професіоналізації управлінської діяльності [1; 6; 7; 8]. Важливо також зазначити, що політичний занепад влади, проблеми соціально-економічного розвитку і бідність країн, у більшості випадків, пов'язують з відсутністю якісної системи менеджменту [12, с.279–282; 15, с. 54–58].

Таблиця 2

Базові принципи лібертаріанства і професійний менеджмент

Базові принципи	Характеристика	Професійний менеджмент
Індивідуалізм	Елементарною одиницею соціального аналізу лібертаріанці вважають окрему людину, індивіда. Тільки індивіди роблять вибір і відповідають за свої дії. Лібертаріанська думка підкреслює гідність кожного індивіда, яка тягне за собою як права, так і обов'язки.	Персонофікація і особиста відповідальність за прийняття управлінських рішень; розвиток індивідуальної професійної культури; організаційна синергія командної роботи компетентних і креативних особистостей
Права особистості	Люди є носіями моралі, вони мають право на захист свого життя, свободи і власності. Ці права не надаються державою або суспільством; вони притаманні природі людей. Правильність того, що люди мають гарантію цих прав, зрозуміло інтуїтивно; тягар відповідальності має лежати на тих, хто відбирає права людей	Управлінська еліта як особлива суспільна цінність, яка: професійно (якісно і адекватно) підготовлена; здатна до необхідних реформаторських дій; відповідальна за прийняття рішень; орієнтована на позитивний і якісний результат; є моральним авторитетом для підлеглих і колег; визнає необхідність системних змін; розкриває і постійно формує свій потенціал та професійні здібності для інноваційного розвитку

продовження Таблиці 2

Стихийний порядок	Для того, щоб люди могли вижити і повністю себе реалізувати, в суспільстві повинен підтримуватися високий рівень порядку.	Правильний управлінський супровід процесу концентрації зусиль для створення і використання в суспільстві окремих індивідуальностей і особистостей, що в результаті формує високу ступінь технологічного порядку інноваційного суспільства
Верховенство права	Лібертаріанство пропонує суспільство свободи в рамках закону, де люди вільні жити своїм життям до тих пір, поки вони поважають рівні права інших. Верховенство права означає, що люди підкоряються загальноприйнятим і спонтанно розробленим юридичним правилам, а не довільним наказам правителів	Професійний менеджмент нової формації вміє досягати ефективності і результативності дій в межах чинного законодавства (а в разі потреби – системно його змінювати з метою створення необхідних умов для більш значущої результативності розвитку організації і суспільства)
Обмежений уряд	Для забезпечення права людей засновують уряд. Лібертаріанці відчують сильну антипатію до концентрації влади, оскільки, за висловом Лорда Актона, «влада розбещує, а абсолютна влада розбещує абсолютно». Необхідно розділити і обмежити владу, а це означає головним чином обмежити уряд – як правило, за допомогою писаної конституції, яка чітко перераховує і обмежує повноваження, які люди делегують уряду.	Визначення і диференціація центрів прийняття управлінських рішень з позицій їх суспільної і групової (організації ділового і громадського сектору) результативності. Системний перегляд і необхідне обмеження (або повна заборона) діяльності щодо процесів концентрації і монополізації влади.
Вільні ринки	Для виживання і процвітання людям необхідно займатися економічною діяльністю. Вільні ринки – це економічна система, що складається з вільних людей, наявність яких необхідна для створення багатства. Лібертаріанці вважають, що люди будуть і більш вільними, і більш багатшими, якщо втручання уряду в їх економічний вибір буде мінімізовано.	Якісний управлінський супровід (механізм) процесу створення умов для економічної діяльності людей. Пріоритетна підтримка економічної діяльності щодо виробництва дійсно матеріальних та інтелектуальних цінностей і створення багатства.

продовження Таблиці 2

Доброчесність виробництва	Лібертаріанці завжди відстоювали право людей самим розпоряджатися плодами своєї праці. Ці зусилля сформували в суспільстві почуття поваги до роботи і виробництва і, що особливо важливо, до зростаючого середнього класу.	Створення необхідних умов для розвитку суспільства, коли організації малого і середнього бізнесу (ділова активність середнього класу) звільняються від податків взагалі або частково. Управлінська діяльність щодо повної зміни державної податкової системи в контексті принципів лібертаріанства. Ефективні державні інституції потребують необхідної (визначеної суспільством) ресурсної бази, а неефективні – потребують необмежену кількість ресурсів і відсутність контролю за їх використанням
Природна гармонія інтересів	Завдяки дії вільного ринку процвітають всі і не існує ніяких непереможних конфліктів. Тільки коли держава втручається в ці відносини, люди опиняються втягнутими в групові конфлікти і змушені організовуватися і боротися з іншими групами за шматок політичної влади.	Завдання професійного менеджменту – створення умов для гармонізації інтересів членів групи і групи в цілому з іншими групами суспільства. Гармонізація мотиваційних цінностей усіх учасників управлінського процесу є первинним і по якості фундаментальним завданням професійного менеджменту
Мир.	Лібертаріанці завжди боролися проти одвічного прокляття життя людей – це війни. Вони розуміли, що війна несе за собою смерть і руйнування, підриває сім'ю і економіку та зосереджує все більшу владу в руках правлячого класу (останнє пояснює чому правителі не завжди розділяють прагнення більшої частини суспільства до миру).	В розумінні дійсно професійного менеджменту війна – це продовження конкурентної боротьби в умовах, коли менеджмент усіх ієрархічних рівнів попередньо показав свою абсолютну професійну некомпетентність, обмеженість, економічну жадність, аморальність і боягузтво. Мир – це творіння професійного менеджменту, який став на захист природної гармонії інтересів людей двох чи більше конфлікуючих сторін. Протягом всієї

продовження Таблиці 2

	людської історії війна, як правило, була спільним ворогом мирних продуктивних людей по обидві сторони конфлікту
--	---

Джерело: складено авторами на основі [4, с. 26–30; 10, с. 35–42].

Професійна діяльність управлінських кадрів має достатньо точні критерії оцінки з позицій її реальної ефективності і результативності. Ефективність управлінських кадрів показує їх управлінський професійний потенціал, який повинен бути адаптованим під конкретні задачі діяльності та проблеми необхідного розвитку. Результативність управлінських кадрів – це досягнення ними поставлених задач і показників тактичного і стратегічного планування. Без ефективності менеджерської підготовки не буде необхідного результату, а без планового практичного досягнення результату не потрібен взагалі менеджмент. Розглянуті ключові принципи лібертаріанства, в більшості випадків, направлені на те, щоб змінити непрофесійні управлінські дії на професійні, які повинні створити реальну мотиваційну систему в для розвитку суспільства і його дійсного процвітання. Сьогодні настав час професіоналів (не на словах, а на ділі), і це не тільки необхідність матеріального, інтелектуального та інноваційного розвитку суспільства, а це стратегічна необхідність виживання сучасного суспільства взагалі.

Висновки та пропозиції. Існує досить розповсюджена ситуація, коли зі словом «менеджмент» використовується багато інших термінів, які наголошують на особливості певного напрямку і рівня управлінської діяльності. Так, можливо, є сенс використовувати термін «лібертаріанський менеджмент», але ми проти такої назви. Професійний менеджмент повинен мати свою динаміку розвитку, а його особливості використання не визначають зміну його основного змісту. Професійний менеджмент в своїй основі розробляє і реалізовує механізми управлінського супроводу тактичних і стратегічних планів розвитку окремих економічних організацій. Від-

повідуючи за якість таких механізмів, менеджмент в повній мірі несе системну відповідальність за результати своєї діяльності і їх значення для позитивного суспільного розвитку. Різноманіття політичних поглядів на вирішення тих чи інших проблем не повинно впливати на прийняття управлінських рішень, особливо ті політичні підходи, які не є ефективними і не ведуть до необхідних позитивних результатів як для окремої організації, так і суспільства в цілому. Іншими словами це визначається як попередні умови якісної управлінської роботи, – бізнес і професійний менеджмент повинні бути відокремлені від політики. Необхідно також розуміти, що бізнес і менеджмент – це теж різні речі, різна система суспільної поведінки і різна система знань. Тому різні варіанти поєднання політики, бізнесу і менеджменту ні до чого позитивного не приведуть. Суспільству необхідно визнати, що політик, бізнесмен і менеджер є представниками абсолютно різних професій з різними цільовими характеристиками діяльності. Вільний перехід з однієї такої професії в іншу, без врахування певних критеріїв професійної компетенції та спеціалізованої підготовки, є суспільно шкідливим явищем. Така ситуація є недопустимою розкішшю в сучасному інноваційному суспільстві, оскільки активно руйнує процеси, насамперед, професіоналізації управлінської діяльності, доводячи цю діяльність до стану системної профанації.

На нашу думку, виважене впровадження, попередньо досліджених і системно оцінених, ідей лібертаріанства може створити в суспільстві умови, при яких отримають додаткові імпульси до розвитку процеси професіоналізації управлінської діяльності, активного використання принципів управлінського конституціоналізму та впровадження основних позицій демократичної меритократії [7; 8]. В сучасній українській реальності важливо знайти управлінські механізми формування інноваційної економіки, які зможуть в повній мірі створити і задіяти стимули для соціально-економічного зростання та досягнення повноцінного цивілізаційного благополуччя усього народу України. Досягти цього буде неможливо без професійних зусиль спеціалістів різного профілю і направленості, без зусиль фундаментальної і прикладної науки, без зусиль сучасної освіти і системи охорони здоров'я людей, але головне – без зусиль якісної управлінської складової усєї системної цієї діяльності.

Список використаної літератури

1. Аппело Ю. Менеджмент 3.0 Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами ; пер. з англ. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2019. 432 с.
2. Башлаков С., Золотарев В., Хохлов В. Либертарианская перспектива. От посткоммунизма к свободному обществу. Киев : Ника-Центр, 2019. 344 с.
3. Блуммарт Т. Четвертая промышленная революция и бизнес: Как конкурировать и развиваться в эпоху сингулярности ; Пер. с англ. Москва : Альпина Паблишер, 2019. 204 с.
4. Боуз Д. Либертарианство: история, принципы, политика ; 2-е изд. Пер. с англ. Москва ; Челябинск : Социум, 2014. 408 с.
5. Каку М. Будущее разума ; Пер. с англ. 3-е изд. Москва : Альпина нон-фикшн, 2017. 502 с.
6. Клоусон Дж. Лидерство третьего уровня: Взгляд в глубину ; Пер. с англ. Москва : Альпина Паблишер. 519 с.
7. Кузнецов Е. А. Методологія професіоналізації управлінської діяльності в Україні. Монографія. Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. 382 с.
8. Кузнецов Е. А. Професіоналізація менеджменту: майстер-клас. Матеріали науково-методологічного семінару. Одеса : Фенікс, 2020. 110 с.
9. Курцвейл Р. Эволюция разума, Или бесконечные возможности человеческого мозга, основанные на распознавании образов ; пер. с англ. Москва : Эксмо, 2019. 352 с.
10. Лібералізм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ : ВД «Простір», «Смолоскип», 2019. 1128 с.
11. Мизес фон Л. Человеческая деятельность: Трактат по экономической теории ; Пер. с англ. Москва : ОАО «НПО «Экономика», 2000. 878 с.
12. Мойсес Н. Занепад влади: Від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім і до держави, або чому сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись ; пер. з англ. Київ : Форс Україна, 2017. 448 с.
13. Партридж Д. Люди чи прибуток: Ламай систему. Живи з метою. Будь успішним ; пер. з англ. Київ : КНИГОЛАВ, 2017. 240 с.
14. Флорида Р. Креативный класс. Люди, которые создают будущее; пер. с англ. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2016. 384 с.
15. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2019. 608 с.

Стаття надійшла 12.04.2020 року

Э. А. Кузнецов,

доктор экономических наук, профессор,

заведующий кафедрой менеджмента и инноваций

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

Французский бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Украина

e-mail: edkuznietsov@gmail.com

З. В. Кузнецова,

кандидат юридический наук, доцент,
доцент кафедры конституционного права и правосудия
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, г. Одеса, 65058, Украина
e-mail: zoya.kuznietsova@gmail.com

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМЕ БАЗОВЫХ ПРИНЦИПОВ ЛИБЕРТАРИАНСТВА

В статье рассматриваются проблемы развития профессионального менеджмента в системе базовых принципов либертарианства. Определяется необходимость развития профессионального менеджмента и обеспечения его инновационной динамики. Анализируются ключевые идеи либертарианства и их влияние на развитие системы управления. Приводится характеристика базовых принципов либертарианства с определением особенностей каждого принципа и особенностей их управленческого сопровождения. Рассматривается необходимость исследования и управленческого использования принципов либертарианства. Доказывается важность развития инновационной экономики и адекватных процессов ее управленческого сопровождения. Проводится анализ системного качества профессиональной системы менеджмента в контексте принципов либертарианства. Определяются особенности эффективности и результативности управленческого труда. Обращается внимание на необходимость специализированной профессиональной подготовки управленческих кадров государственных учреждений. Показана важность реального действия принципов либертарианства: индивидуальность, свобода, добродетель производства. Особое внимание уделяется либертарианскому подходу к установлению мира. Обращается внимание на причины развития либертарианских идей в современном украинском обществе. Предлагается определенный спектр действий по профессионализации управленческой деятельности в Украине. Рассматриваются особенности и причины формирования этатистского консенсуса и реакции либертарианства. Обращается внимание на необходимость дальнейшего изучения либертарианства с целью привлечения его идей к реформаторской деятельности в Украине.

Ключевые слова: профессиональный менеджмент; качество управленческой деятельности; эффективность и результативность менеджмента; либертарианство; ключевые идеи либертарианства; базовые принципы либертарианства; инновационная динамика менеджмента; процессы адаптации менеджмента; этатистский консенсус; ограниченное правительство; индивидуализм и свобода; либертарианское государство; инновационная экономика; развитие общества.

E. A. Kuznietsov,

Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Management and Innovation
of Odessa I. I. Mechnikov National University,
24/26, Frantsuzkiy av., Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: edkuznietsov@gmail.com

Z.V. Kuznietsova,

candidate of Law, Associate Professor,
associate Professor of the Department of Constitutional Law and Justice
of Odessa I. I. Mechnikov National University,
24/26, Frantsuzkiy av., Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: zoya.kuznietsova@gmail.com

PROFESSIONAL MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF BASIC PINCIPLES OF LIBERTARIANISM

The article deals with the problems of professional management development in the system of basic principles of libertarianism. The necessity to develop professional management and ensure its innovative dynamics is determined. The key ideas of libertarianism and their influence on the development of the management system are analyzed. Characterization of the basic principles of libertarianism with determination of the features of each principle and features of their management support is given. The need for research and management application of the principles of libertarianism is considered. The importance of development of innovative economy and adequate processes of its management support is proved. The analysis of the systemic quality of the professional management system in the context of the principles of libertarianism is carried out. The features of efficiency and effectiveness of managerial work are determined. Attention is drawn to the need for specialized professional training of management personnel of state institutions. The importance of the real action of the principles of libertarianism is shown: individuality, freedom, integrity of production. Particular attention is paid to the libertarian approach to peace. Attention is drawn to the causes of the development of libertarian ideas in contemporary Ukrainian society. A range of actions is proposed to professionalize management in Ukraine. The features and causes of the formation of a statist consensus and the reaction of libertarianism are considered. Attention is drawn to the need for further study of libertarianism in order to attract its ideas to reform activity in Ukraine.

Keywords: professional management; quality of management activity; effectiveness of management; libertarianism; key ideas of libertarianism; basic principles of libertarianism; innovative dynamics of management; adaptation processes of management; statistic consensus; limited government; individualism and freedom society.

References

1. Appelo, Yu. (2019). Menedzhment 3.0 Agile-menedzhment. Liderstvo ta upravlinnia komandamy [Management 3.0 Agile-management. Leadership and team management]. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok» : Fabula. [in Ukrainian].
2. Bashlakov, S., Zolotarev, V. & Hohlov, V. (2019). Libertarianskaia perspektiva. Ot postkommunizma k svobodnomu obshchestvu [Libertarian perspective. From post-communism to a free society]. Kiev : Nika-Centr. [in Russian].
3. Blummart, T. (2019). Chetvertaia promyshlennaia revoliutsiia i biznes : Kak konkerirovat i razvivatsia v epokhu singuliarnosti [Fourth industrial revolution and business: How to compete and develop in an age of singularity]. Moskva : Alpina Pablisher. [in Russian].
4. Bouz, D. (2014). Libertarianstvo: istoriia, printsipy, politika [Libertarianism: history, principles, politics]. Moskva ; CHelyabinsk : Sotscium. [in Russian].
5. Kaku, M. (2017). Budushchee razuma [Future of the intellect]. Moskva : Alpina-nonfikshn. [in Russian].
6. Klouson, Dz. Liderstvo tretego urovnia: Vzgliad v glubinu [Third Level Leadership: A Look Into the Deep]. Moskva : Alpina Pablisher. [in Russian].
7. Kuznietsov, E. A. (2017). Metodolohiia profesionalizatsii upravlinskoi diialnosti v Ukraini [The methodology of professionalization management activity in Ukraine]. Kherson : OLDI PLUS. [in Ukrainian].
8. Kuznietsov, E. A. (2020). Profesionalizatsiia menedzhmentu: maister-klas. Materialy naukovy-metodolohichnoho seminaru [Professionalization of management: master class. Materials of scientific and methodological seminar]. Odesa : Feniks. [in Ukrainian].
9. Kurveil, R. (2019). Evoliutsiia razuma, ili beskonechnye vozmozhnosti chelovecheskogo mozga, osnovannie na raspoznavanii obrazov [The evolution of the mind, Or the endless possibilities of the human brain, based on pattern recognition]. Moskva : Eksmo. [in Russian].
10. Protsenko, O. & Lisovi, V. (2019). Liberalizm: Antolohiia [Liberalism. Antology]. Kyiv : VD «Prostir», «Smoloskyp». [in Ukrainian].
11. Mizes, fon L. (2000). Chelovecheskaia deiatelnost: Traktat po ekonomicheskoi teorii [Human Activities: A Treatise on Economic Theory]. Moskva : OAO «NPO «Ekonomika». [in Russian].
12. Moizes, N. (2017). Zaneпад vlady: Vid vladnykh kabinetiv do poliv bytvy y tserkov, a potom i do derzhavy, abo chomu sohodni buty pry vladi oznachaie zovsim inshe, nizh kolys [The Decline of Power: From Power Cabinets to the Fields of Battle and Churches and then to the State, or why being in power today means far more than ever]. Kyiv : Fors Ukraina. [in Ukrainian].
13. Partrydzh, D. Liudy chy prybutok: Lamai systemu. Zhyvy z metoiu. Bud uspishnym [People or Profit: Break the system. Live for a Purpose. Be successful]. Kyiv : KNYHOLAV, 2017. [in Ukrainian].

14. Florida, R. (2016). Kreativnyi klass. Liudi, kotorye sozdaiut budushchee [Creative class. People, who create future]. [in Russian].
15. Fukuiama, F. (2019). Politychnyi poriadok i politychnyi zanepad. Vid promyslovoi revoliutsii do hlobalizatsii demokratii [Political order and political decline. From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy]. Kyiv : Nash format. [in Ukrainian].